

Förordet

Ett nytt år, våren har börjat, en ny styrelse, ett nytt Nordomblad. Små och stora chocker i styrelsen och också i bladet. Gå och sitt dig ut i trädgården och njut av det här bladet. När du har läst allting, gå med på bio och fira midsommarafton med oss. Kom också till Skandinavistdagarna och träffa studenter från hela Beneluxen. Ha en bra skandinavisk sommar!

In dit blad vind je:

Eigen aardigheden
Marieke Hazenberg

Onze nieuwe bestuursleden
Diederik Masure, Annemarie de Vries, Lisa van den Dool en Melanie Augustinus

Epicenter: Reykjavik, Supermarkedet Melabúð, nærmere transportbåndet ved kasse 1.
Nelleke Kralt

Een Amsterdammer in Kopenhagen
Veronica Mendez Ribalaygua

Kulturchock i Danmark: *Om vores forventninger og overraskelser i det dejlige København*
Daša Zidar en Lars Zwemmer

Paula Vermeyden (06.XI.1933 - 01.VIII. 2005)
An Duits

Tom Egeland – *Het einde van de cirkel*
Marèse van der Zant

Helle Helle – *Restanten*
Marga van der Pol–Hendriks

Historien som den også kunne have været: Prinsesse Margrethe i par med Olof Palme!
Anders Bay

Skandinavistdagene 2006
Henk van der Liet

Rigtige mænd fra det mørke Jylland
Lars Zwemmer

Skolekultur
Lars Zwemmer

Cultuurshock, 'den lyckliga hemmafrun' of een 'desperate housewife'?
Nicolette van Neer

Komende Nordom activiteiten

Ontslag voor een gepassioneerde vertaaljuf
Nicolette van Neer en Jan de Kater

Eigen aardigheden

—Marieke Hazenberg

Nieuwe bestuursleden betekent nieuwe gewoontes binnen het bestuur. Ieder bestuurslid brengt zijn eigen werkwijze en eigenaardigheden mee. Dit betekent dat we met het afscheid van Ernie, Stefan en Jan ook afscheid nemen van hun werkwijzen en eigenaardigheden.

Zo zullen er binnen het bestuur geen mailtjes meer worden afgesloten met *oant moarn of oant sjen*, zoals we zo van Jan gewend zijn en hoeven we ons niet meer in te houden met het gebruik van uitroeptekens in onze emails want Ernie, die daar zo de pest aan heeft, ziet ze toch niet. Volgens hem geven die !!! geen enthousiasme of verontwaardiging aan, maar wordt er daarmee in emails onbeschoft geschreeuwd. Zo verscheen er als reactie op een enthousiaste email vol !!! over een bioscoopbezoek, een berichtje van Ernie in de bestuursmail: ‘als je vanavond in de bioscoop ook zo schreeuwt, wil ik niet naast je zitten hoor.’ (!) In Ernies eigen emails viel slechts bij hoge uitzondering een uitroepteken te ontdekken (hetzelfde gold trouwens voor hoofdletters in Jans emails).

“Jan heeft overigens al snel een verbod gekregen op het versturen van mailtjes”

Jan heeft overigens al snel een verbod gekregen op het versturen van mailtjes uit naam van Nordom naar docenten, leden en anderen, nadat enkele van zijn emails door hun te directe toon niet in goede aarde waren gevallen (hoewel hij het helemaal niet kwaad bedoelde). Hij mocht hierna alleen nog emails en brieven versturen als de inhoud ervan door de rest van het bestuur goedgekeurd was.

Stefan is overigens binnen de bestuursmail onze onbetwiste kampioen als het gaat om het aantal mailtjes dat er verstuurd werd, want in plaats van één email te schrijven met al zijn punten, meningen en mededelingen erin, kwam het regelmatig voor dat er na zijn eerste mailtje nog een stuk of tien volgden die begonnen met ‘ik ben vergeten...’ of ‘o ja en...’. Zo ook die keer dat we bezig waren met het Nordomblad van mei 2005. Stefan was in Århus en had voor het Nordomblad een verslag gestuurd van zijn verblijf daar.

Niet lang nadat we zijn artikel volledig gecorrigeerd in de computer hadden gezet, begonnen er mailtjes uit Århus binnen te stromen. Over iedere komma, punt, hoofdletter, dt-fout, vergeten spatie, enz. enz. die Stefan in zijn eigen tekst ontdekte, stuurde hij een apart mailtje, niet wetende dat we alle foutjes er allang uitgehaald hadden. Het wekte zowel lachstuipen als irritaties op bij zijn collega bestuursleden, die het veel te druk hadden met het blad om al die mailtjes te kunnen openen.

Als reactie hierop werd midden in de nacht, nadat het hele blad in de computer was gezet, een extra versie van Stefans tekst geschreven. Deze extra versie bevatte zoveel onopvallende, maar (naar onze mening) hilarische schrijffouten, als we maar konden verzinnen (op het eerste gezicht bijna niet te zien, maar toch overduidelijk fout). Bij het printen van het blad werd één exemplaar gedrukt met deze foute tekst erin. Dit exemplaar werd natuurlijk naar Århus verstuurd, in de veronderstelling dat het toch wel overduidelijk zou zijn dat dit een grap was... tot een paar dagen later de telefoon ging.... Gelukkig liep het met een sisser af en kon ook Stefan de humor ervan in zien, toen hem éénmaal duidelijk werd dat alleen hij een ‘misdruk’ gekregen had.

“Stefan is onbetwist kampioen mailtjes sturen”

Het sturen van mailtjes ging echter onverminderd door. Zo kwam er steevast op de dag dat er vergaderd zou worden een mailtje van Stefan met de vraag wanneer we ook al weer gingen vergaderen, en waar ook al weer? Ernie daarentegen vroeg iedere keer als er een afspraak voor een volgende vergadering gemaakt werd, of we de afspraak nog even naar hem konden mailen. En het liefst ook nog een keer op de dag vóór de vergadering, want Ernie gebruikte zijn mailbox als agenda. Op dezelfde manier gebruikte hij geen horloge, maar liep hij altijd rond met een wekker in zijn zak. Ook al was hij tegen de tijd dat er vergaderd werd echt wel wakker, want zodra er onderhandeld werd over het tijdstip van de volgende vergadering klonk er altijd ‘niet te vroeg hoor’ uit zijn mond.

Misschien was die wekker de reden dat Ernie altijd precies op tijd was. Dit in tegenstelling tot Jan en Stefan die tot grote frustratie van andere bestuursleden vrijwel altijd te laat kwamen. Stefan had daarbij de gewoonte om als we bij Ernie thuis afspraken, minstens vier keer te bellen: ‘ik ben nu op het station, welke tram moet ik ook al weer nemen’, ‘ik zit nu in de tram, bij welke halte moet ik eruit?’, ‘ik loop nu in jouw straat, op welk nummer woon je ook al weer?’ en ten slotte ‘ik sta nu voor de deur, welke deurbel is ook al weer van jou?’.

“Het woord poll werd niet uitgesproken in het bijzijn van Ernie”

Voor Jan was een stuk makkelijker om Ernies adres te vinden, ze wonen vlak bij elkaar. Erg handig, want zo kon Ernie ervoor zorgen dat Jan na het Nordomfeest veilig thuiskwam. De rest van het bestuur was namelijk bang dat hij in de gracht zou belanden. Bij thuiskomst vond het hele bestuur een geruststellende mail van Ernie die mededeelde dat Jan veilig thuisgekomen was. Later die ochtend gevolgd door een mailtje van Jan die liet blijken dat we helemaal niet zo ongerust hoefden te zijn, het viel allemaal best mee. Samen zorgden Jan en Ernie er overigens altijd voor dat er na vergaderingen in het P.C. Hoofthuis een Nordomstempel op één van de tafels achterbleef. Dit in de vorm van een rode cirkel ter grootte van de bodem van een wijnfles.

Een terugkerend onderwerp op Nordomvergaderingen was de vraag of er een poll op de Nordomsite zou moeten komen of niet. Het woord poll werd echter niet uitgesproken in het bijzijn van Ernie, die fel tegenstander is van dit fenomeen (dit is niet persoonlijk bedoeld, Suze). Polls horen volgens hem niet thuis op de Nordomsite, net als knipperende teksten, kleurtje, plaatjes en muziekjes. Nog een terugkerend onderwerp was het aanvragen van een postbankpasje en de toegangscode te halen of een code aan te vragen. Maar pasjes bleven net zo lang liggen totdat ze teruggestuurd werden en de codes vergeten. Na zo’n driekwart jaar wachten is Nordom nu, toch nog dankzij Jan, eindelijk in het bezit van pasjes en codes gekomen.

Sommige werkwijzen en eigenaardigheden zullen we zeker missen, alleen al vanwege het feit dat we er zo aan gewend zijn. Andere werkwijzen zullen we misschien overnemen of ze worden vervangen door de inbreng van de nieuwe bestuursleden. Hoe dan ook, de bestuursjaren met Ernie,

Stefan en Jan waren productief en erg gezellig. Er is vaak tot diep in de nacht met veel plezier gewerkt om de Nordomactiviteiten mogelijk te maken.

Jan, Stefan en Ernie, heel erg bedankt voor jullie inzet(!)

Onze nieuwe bestuursleden!

— Diederik Masure, Annemarie de Vries, Lisa van den Dool en Melanie Augustinus.

— Diederik:

Hei!

Eg er Diederik, fyrsteårsstudent norsk og ein av dei fire nye styremedlemene dykkar. Grunnen til at eg har kome inn i styret er at eg trur det skulle vera litt synd dersom studieforeiningi skulle kverva. Eg vonar at vi som fyrsteåringar kan gjera kontakten mellom dei yngre studentane og foreiningi betre, og med di gjera terskelen lågare for dei til å bli meir involverte, koma med ideane sine osv. Eg vonar au at det kan bli meir kontakt mellom dei eldre og dei yngre, men kanskje det er å dra det litt langt (det må jo koma av seg sjølv).

Opphavleg kjem eg frå Belgia. Eg bur fortsett i Antwerpen, og i tillegg har eg ein hybel her i Amsterdam. Eg er 19 år gammal og likar norsk, norsk musikk, og å tenkja om Noreg hehe. Nei seriøst, eg er også ålment oppteken av språk (og særleg dialektar). Likar å tulla, lesa om alle slags ting, og drikka litt øl. Meir er det eigentleg ikkje å fortelja om meg. Ynskjer alle ein bra sumar for no!:-)

— Annemarie:

“Hej, jag heter Annemarie.” Dat is het eerste zinnetje wat ik leerde tijdens mijn eerste college Zweeds. Nu bijna twee jaar later stel ik me aan jullie voor als nieuw Nordombestuurslid. Zoals gezegd ben ik tweedejaars student Zweeds, 21 jaar, woonachtig in Utrecht. In mijn vrije tijd ga ik graag naar mijn (IJslandse!) paarden, lezen en als het even kan op reis. Ik hoop jullie snel te zien op alle Nordomactiviteiten die eraan komen!

— Lisa:

Hej!

Ik ben Lisa en sinds kort bestuurslid van Nordom. Ik ben eerstejaars Zweeds en woon in Schoonhoven. Ik speel piano, sport graag en ik hou van winkelen. Verder vind ik het leuk om naar de bioscoop te gaan of een avondje in de kroeg te zitten met vrienden.

Omdat ik het erg jammer zou vinden als Nordom zou verdwijnen, heb ik besloten om mee te werken aan de verjongingskuur van het bestuur (en met mijn 19 jaar is dat in ieder geval al gelukt:). Ik hoop dat we de rest van de taken ook met succes van de oud-bestuursleden over kunnen nemen.

— Melanie:

Ik ben Melanie, 24 jaar en ik woon in Den Haag. Na wat bèta omzwervingen heb ik besloten om toch maar iets te gaan doen wat ik echt wilde, namelijk een taal studeren. Zo ben ik bij Scandinavistiek terecht gekomen. Misschien wel door mijn voorliefde voor de IKEA heb ik als hoofdtaal Zweeds

gekozen. Grappig om te ontdekken dat veel van de namen eigenlijk omschrijvingen van het product zijn, zoals een setje stiftten dat 'Målar' heet.

Behalve naar de IKEA gaan en Scandinavische films kijken doe ik ook nog graag andere dingen in mijn vrijetijd, zoals lezen, koken, spelletjes spelen, internetten en hondjes aaien (soms ook poesjes). Ik hou ook samen met m'n vriend een website bij, over vegetarisch eten (even wat reclame maken): www.lekkervega.nl. Zo, nu weten jullie alles. Mocht je toch het gevoel hebben iets te missen, dan kan je natuurlijk een mailtje sturen naar melanie@nordom.nl.

Epicenter: Reykjavik, Supermarkedet Melabúð, nærmere transportbåndet ved kasse 1.

— Nelleke Kralt

Effekten på et individ af det, jeg så dér, kan måles på Mercalliskalaen. Skalaen varierer oftest fra trin 1 ('intet mærkbart') til trin 9 ('almen panik'). Jeg befandt mig på trin 6 (bl.a. 'folk går ustabil'). Richter hjælper ikke meget, for noget som er dødt, kan ikke røre sig. Det kan dog ryste én.

Jeg spiser næsten alt spiseligt. Alligevel synes jeg det sommetider er svært at spise noget, som jeg i tilberedt eller utilberedt tilstand kan genkende som en del af et dyr. Min mors hjemmelavede ærtesuppe mistede en hel del charme, da jeg så hvordan et stykke svineben ser ud, før det svømmer i suppen. Derfor havde jeg altså heller ikke tænkt mig at spise 'sviðahauss' eller røget lammehoved.

I første omgang håbede jeg på, at det var noget for indviede ligesom 'huldufolk'. Lammehovederne der pyntede reklamebrochurerne var noget folkløstisk og supermarkedets kødafdeling værdiger jeg sjældent et blik.

**"Richter hjælper ikke meget,
for noget som er dødt, kan ikke røre sig.
Det kan dog ryste én."**

Det blev først til virkelighed, da jeg stod og ventede i en kø i kvarterets supermarked. Jeg lagde uden at ane uråd mine ting på transportbåndet, da jeg fik øje på to eksemplarer (et hop fra trin 1 til 6), som manden foran mig åbenbart ønskede at eje. Scannerens 'bip' gjorde, at jeg et øjeblik troede, at lammehovederne stadig levede, og at det var deres protest mod det blændende røde lys. Selvom jeg selvfølgelig godt vidste at de ikke længere havde øjne. Manden lod som intet og betalte (trin -2: 'velbekomme!'). Da kassereren spurgte om manden ville have en pose, ville jeg næsten svare: "ja, gerne en ugenomsigtig en". Men det var endnu ikke min tur.

Den kom nogle dage senere, da vi besluttede, at vi, som udlændinge, skulle prøve at spise denne islandske delikatesse. Da hovedet engang lå på bordet, duftende og lunt efter et mikroovnbesøg, var der ingen der ville tage den første bid (igen trin 6: chokket 'føles af næsten alle'). Efter at have akupunkteret hovedet med vores gafler og knive besluttede vi at pynte det, så det ville se lidt mere appetitvækkende ud. Lidt ketchup, mayonnaise osv. Til sidst så det ukendeligt ud. Og jeg må indrømme at det egentlig smagte ok, så længe jeg ikke tænkte på dette uskyldige lams tomme øjenhule.

Een Amsterdammer in Kopenhagen

— Veronica Mendez Ribalaygua

Ik heb onlangs als Amsterdammer mijn koffers en kat gepakt en ben naar Kopenhagen afgereisd om daar te gaan samenwonen met mijn teerbemide blonde Deen. Na 3,5 jaar heen en weer reizen tussen Amsterdam en Kopenhagen was voor mij de tijd toch echt aangebroken om de stap te wagen en mij in de Deense diepte te storten. En tot dusver met veel plezier mag ik wel zeggen. Maar hoewel de Denen op veel gebieden net Nederlanders lijken, zijn er echt wel de nodige cultuurschok(jes) die het pad kruisen van een argeloze 'nydansker' zoals ik.....

Om maar meteen een opvallend voorbeeld te noemen: verkeersregels. Want die zijn er namelijk in Kopenhagen. En meer in het bijzonder: de fietshelm. Waar Amsterdammers graag halsbrekende toeren mogen uithalen op de fiets en maling hebben aan bijvoorbeeld rode stoplichten, het handuitsteken om richting aan te geven, en fietshelmen, zijn er in Kopenhagen zeer veel fietsers aan te treffen met een fraaie helm op het blonde hoofd. Bovendien worden rode lichten nooit genegeerd door fietsers en, zeer opvallend, wordt er niet alleen een gebaar gegeven voor richting, maar ook als een fietser remt! De hand wordt hierbij enkele seconden recht omhoog gehouden zodat het verkeer achter de fietser kan zien dat er wordt geremd.

Zie je dit voor je in Amsterdam??? Ik niet. Ik kan me al helemaal niet voorstellen dat in Amsterdam ooit de trend zal ontstaan van zoiets als de fietshelm. Volgens mij zou de gemiddelde Amsterdammer nog niet dood gevonden willen worden met zo'n ding op het hoofd. Fietslichtjes ok, omdat de politie bekeuringen geeft als je wordt gesnapt zonder die dingen, en de HEMA verkoopt ze trouwens voor een appel en een ei. Eigenlijk staan die fietslichtjesdingetjes best wel cool op je tas, en heel misschien dat een bezorgde Amsterdamse moeder haar kind een fietshelm opdoet?? “Maar fietsen zijn toch geen brommers?!?” roept de verontwaardigde Amsterdammer dan. En terecht natuurlijk.

“Waarom draag je eigenlijk een fietshelm?” vroeg ik mijn eigen Deen laatst, die zelf ook de fiets niet opstapt zonder zijn stoere grijze hoofddecksel. “Omdat je een automobilist niet kunt vertrouwen met je leven, zeker niet wanneer je zo kwetsbaar bent als op de fiets”, was zijn antwoord. Of ik er niet een wilde, vroeg hij bezorgd. Ik peins er niet over. Daar moet ik denk ik nog even wat jaartjes voor in Kopenhagen wonen.... nog zo'n 50 jaar ofzo...

En dan het bedanken. Zijn wij Amsterdammers nou zo onbeleefd of zijn die Denen gewoon bizar beleefd?? Tak, mange tak, tusindtak, etc. Je bedankt hier werkelijk voor van alles en nog wat. Als je gezellig uit bent geweest met iemand en je spreekt deze persoon na deze leuke avond weer, dan moet je bedanken middels: 'tak for sidst' oftewel, 'bedankt voor laatst'. Doe je dat niet, dan ben je onbeschoft. Ik ben daar dus echt hopeloos slecht in, ik vergeet het steeds want ik ben het niet gewend... Wellicht ben ik dus gewoon onbeschoft...

Maar ook kleine dingen als iemand smakelijk eten wensen is gebonden aan strikte conventies. In de kantine op mijn werk is het normaal om werkelijk elke persoon die binnenwandelt 'velbekomme' te wensen. Oftewel: 'eet smakelijk'. Deze persoon (of jij, het hangt ervan af wie begint met het wensen) zegt hierop: 'tak, i lige måde', oftewel: 'bedankt en van hetzelfde'. Gelukkig zitten er maar weinig mensen in de kantine anders hield ik aan het eind van de week geen stem meer over. Hoe zou dit gaan in Deense bedrijven waar honderden mensen werken, vraag ik mij dan bezorgd af...? Om nog maar te zwijgen van het rugbrød. Er zijn hier werkelijk 1001 soorten

rugbrød. Sommige van deze zijn vergelijkbaar met het hele donkere Nederlandse roggebrood maar veel anderen (gelukkig) ook niet. Denen zijn erg trots op hun rugbrød. Waag het dan ook niet om het te beledigen. Denen zijn zelfs zo trots, dat ze hebben besloten dat alle broden rugbrød zijn, tenzij ze geen rugbrød zijn, dan heten ze allemaal 'franskbrød'. Dus als Deens brood ben je of, een rugbrød, of een 'franskbrød'. Meer smaken zijn er niet. Het verwarrende hieraan is dat een stokbrood ook een 'franskbrød' is. Dus als je bij de bakker vraagt om een 'franskbrød' en je verwacht een 'stokbrood' dan kan het goed zijn dat je een of ander witbrood gepresenteerd krijgt. Het is tenslotte geen rugbrød dus het kan alles zijn. Mijn teerbeminder vindt het Nederlandse brood trouwens een grove schande. Te dun, te zacht, te niks. Nee geef hem maar rugbrød! Met leverpostej uiteraard. Ik moet nog een rugbrød vinden dat ik lekker vind...

**“Denen zijn erg trots op hun rugbrød.
Waag het dan ook niet om het te beledigen.”**

De Deen als fashionvictim is een ander cultuurschokje. Lieve help, wat loopt iedereen er hier hip en trendy bij!!! En ik dacht dat Amsterdammers toch ook niet bepaald achterlijk waren op modegebied. Wel dus! De Denen lopen minstens 3 jaar voor. Ik voel me hier regelmatig underdressed in mijn jeans en cowboylaarsjes... Weg ermee!! Je moet een kort rokje aan, zwarte leggings zonder voet en daaronder knalrode ballerina's. Dan pas ben je Kopenhaags hip!

En dan ben ik nog niet eens begonnen over de stretch broek. Je gunt ze je ergste vijand niet. En om misverstanden te voorkomen, ik bedoel dus ook echt stretch, zoals de gebroeders Gibb droegen in de jaren '70. Die dingen hadden naar mijn mening daar moeten blijven. Deze verschrikkelijke broeken hebben hun weg terug gevonden uit de jaren '70, en zitten nu allemaal in Kopenhagen. Ze ontsieren de billen en benen van vele hippe mannen en vrouwen en laten we wel wezen, de Denen zijn een mooi volkje maar niemand, niemand, niemand, ziet er goed uit in een stretch broek. Punt. Dus ook de Denen niet. Brrr.....

Maar er zijn gelukkig ook heel veel alleraardigste cultuurschokken, zoals het feit dat ik hier binnen 5 dagen een soft-nummer had, binnen 6 dagen een bankrekening compleet met pasjes en binnen 7 dagen een verblijfsvergunning. Daar kunnen ze volgens mij in Nederland (als ik mijn buitenlandse vrienden mag geloven) nog een puntje aan zuigen. En dan hebben we het nog niet gehad over de gratis gezondheidszorg of over de geëmancipeerde Deense vrouw/man. Dan vergeef je die lieve Denen makkelijk dat ze onze zoute haring mishandelen door deze te serveren met..... kerrie! O ja, dat was eigenlijk een andere cultuurschok, de Denen stoppen overal kerrie op en ze eten hun haring en rode kool op rugbrød....Maar da's voor een andere keer...

Groetjes uit Kopenhagen!!!

Kulturchok i Danmark

Om vores forventninger og overraskelser i det dejlige København

—Daša Zidar og Lars Zwemmer

Det var mandag den 22. august 2005 og jeg sad om bord i flyet til Kastrup. Det var en dejlig sommerdag, lige perfekt til at begynde på et nyt eventyr, nemlig et studieophold i Danmark på fem måneder. Indeni var jeg helt rolig, i modsætning til de foregående uger hvor jeg stresset rendte rundt

og forsøgte at ordne de sidste ting før min afrejse, men nu var jeg endeligt på vej til den herlige by København og mit nye hjem i kvarteret Vanløse.

Jeg havde lyst til at prøve noget nyt og var ikke bange for at tage til Danmark da det ikke var den første gang jeg flyttede til udlandet; min flytning fra Slovenien til Holland to år tidligere var såvel psykisk som kulturelt set en meget større overgang og jeg forventede heller ikke at opleve mange overraskelser med hensyn til det danske samfund. Det er dog sket flere gange at jeg i løbet af mit korte ophold i Danmark befandt mig i en overraskende situation som jeg senere gerne vil fortælle mine børnebørn om. Men nu først til Nordombladet, i form af små historier.

Daša

To dage tidligere var jeg allerede ankommet til det danske land, på en for mig ikke så ny vis. Det startede som en ganske almindelig ferie i Danmark, som jeg også havde oplevet dem i alle de mange andre år. Færgen til Rødby var kendt, ligesom motorvejene op til København og landevejene gennem de gule kornmarker i Sydsjælland. Alligevel var jeg lidt spændt på det der ventede mig. For i baghovedet vidste jeg jo godt at jeg denne gang ikke ville rejse hjem efter tre uger, men var kommet for at blive, i de kommende ni måneder.

Men hvad skulle det blive til i Danmark, det land som jeg elskede så højt, men jeg kun kendte fra ferier. Og det er ikke så sært at man kan lide feriens land, når man har haft god tid. Hvad ville landet give mig, nu jeg ikke var turist længere, men en af dets indbyggere? Ville jeg stadig holde lige så meget af landet efter jeg havde set det indefra og hele året rundt?

I øjeblikket bor jeg stadigvæk i København og kan berolige alle og meddele at Danmark aldeles ikke har skuffet mig. Men alligevel, på trods af at Danmark og Nederlandene ofte sammenlignes på mange områder, så har også jeg oplevet nogle større såvel som mindre kulturchock, som jeg i anledning af dette Nordomblads tema gerne vil fortælle lidt om.

Lars

Metrokort fra Holland og ketchup at drikke

Noget som jeg alligevel ikke kunne glæde mig til var det at være en fremmed med et handicappet ordforråd i forhold til sine omgivelser, en følelse jeg kendte alt for godt fra den tid jeg flyttede til Amsterdam. Den kendsgerning at det er helt anderledes at kommunikere på et fremmed sprog i klassen end i hverdagslivet på gaden kan somme tider bekræftes med komiske, men også temmelig pinlige situationer hvori man kommer til at føle sig ret underudviklet og torskedum.

På en eller anden måde er disse situationer for mig uundgåelige og allerede i de første dage i København blev jeg klar over at især de unge danskere taler i et hurtigt tempo som en udlænding skal vænne sig til. For det første gang var det sket mig i Tivoli ved en simpel bestilling af en fransk hotdog pølse; i det samme øjeblik da jeg inde i mit hoved var ved at forberede mig til at sige at jeg gerne ville have ketchup med, spurgte drengen bag disken hvad jeg skulle have med at drikke. Hans sidste ord kunne jeg slet ikke høre, det eneste jeg modtog, var ordet "med"... og det rigtige svar på det var ketchup! Først da han med et stort grin om læberne langsomt gentog om det virkelig var ketchup jeg ville have med at drikke, kunne jeg indse at det trods den simple opgave ikke var lykkedes mig at få min hotdog uden at virke latterlig.

Det andet humoristiske moment med mig selv i hovedrollen oplevede jeg et par dage senere da jeg tog til DSB-kiosken for at anskaffe mig et periodekort til metroen. Denne gang var spørgsmålet "Hvilken dag skal det være fra?" og da det åbenbart var min egenskab kun at få fat i det allersidste ord man sagde, lød mit fornuftsstridige svar "fra Holland". Indtil i dag er jeg ikke blevet klar over hvorfor jeg sagde det og hvor jeg var henne med mine tanker på dette tidspunkt. I Holland, måske?

Daša

På cykeltur i København

Siger man cykler tænker man måske først på Amsterdam, men også i København er det langt fra ualmindeligt at cykle. Og så må der på dette område selvfølgelig også være kulturforskelle mellem de to byer, som kan udpeges og snart kan udvikle sig til et rent kulturchok, når man ikke er klar over dem.

Det skete for mig, i både mindre og højere grad. Lad os begynde med den højeste grad, for det er ganske chokerende at se hvor suicidalt buspassagererne kan være, når de stiger ud af bussen. Desto mere da jeg selv også har prøvet de københavnske busser nogle gange, og således kan vidne om at de nu heller ikke var så slemme.

Eller var folk virkelig så suicidale, som jeg i første omgang troede de var? Var det måske bare en eller anden træls færdselsregel? For at forklare hvad det var der skete kan jeg bedst først ridse situationen op ved at fortælle at cykelstien i de fleste tilfælde går midt imellem stoppestedet og det sted hvor busserne holder, med andre ord, buspassagerer der stiger ud, skal krydse cykelstien for at nå frem til fortovet. Og så skete det at jeg på min første cykeltur - bortset fra en på sådan en hyggelig tyvekroners turistcykel med kort over Københavns højdepunkter foran - kørte galt ude på Christianshavn og sandsynligvis også gav en uskyldig buspassager sit livs chok, da jeg i rasende fart, uden på mindste måde at bremse, kørte forbi bussen og videre ned ad Torvegade. Hermed mine lidt forsinkede men derfor ikke mindre oprigtige undskyldninger; jeg var ikke klar over jeg skulle holde, bare overrasket over at alle andre cyklister standsede, ja, sågar ret irriteret.

“Det er ganske chokerende at se hvor suicidalt buspassagererne kan være.”

Dette var vel nok det største chok jeg fik, mens jeg sad på jernhesten, resten kan snarere kvalificeres som forunderligheder. Et eksempel på det er folk der plejer at stikke hånden i vejret når de standser - for en bus i sådan en ovennævnt situation eller bare et andet sted på cykelstien - og hvad der ved første blik kan ligne en slags stiv hilsen til nogen på fortovet, viser sig snart at være en venlig tjeneste over for ens medtrafikanter.

Men noget man virkelig også skal vænne sig til når man skal på cykeltur i Danmarks hovedstad, er måden hvorpå folk synes de bør beskytte buksebenene mod cykelolie. Den ser bare så kikset ud. Her plejer man nemlig at putte buksebenene ind i sokkerne. Hallo, hvad fanden har du gang i? Det ligner da ikke noget! Måske lyder det ikke ligefrem som noget man gruer så meget for, men jeg kan love dig, det er forfærdeligt at skulle se på når du cykler. Køb hellere bare et refleksbånd, måske heller ikke særlig smukt, men det virker lige så godt og er langt mindre kikset.

God tur.

Lars

Livet er alt for kort til at vente på metroen

En som til daglig benytter Amsterdams metro som transportmiddel, ved godt at alt for mange kostbare timer af et menneskes liv bliver bortødslet på grund af den lange ventetid. I København, derimod, er metrotrafikkens organisation glimrende og meget effektiv. Metroen i København blev anlagt i 2002 og bliver stadig udbygget, etape 3 til lufthavnen forventes at blive færdig i oktober 2007, og ud over det at man venter på metroen i højst fire minutter og at togene stadig ser ud som nye, er også stationerne utrolig smukke steder at betragte, de udstråler moderne design, tidløst rum og funktionalitet.

Det blev snart mit morgenritual at hente den gratis avis Urban på Vanløse station før jeg steg ind i M1 til Vestamager og blev kørt hen til Københavns Universitet Amager (KUA), på kun tolv minutter. Det fungerede fantastisk og jeg var glad for at have fundet min ultimative måde at transportere mig selv på, indtil det gik galt for første gang. For når det går galt med metroen i

København, så går det godt galt. Hele metrotrafikken bliver nemlig styret af et centralt computersystem, og da der i metroen næsten aldrig er nogen fysisk til stede når den f.eks. af en eller anden grund standser og ikke vil køre videre, bliver man nødt til at sidde og vente indtil en af medarbejderne når frem til toget.

Endnu værre kan det blive når hele metrodriften bliver ramt af strømudfald. Det sker ifølge min statistik kun en enkelt gang på to måneder, men hvis det sker, kan du lige så godt give dig til at gå, lige meget hvor du skal hen.

Daša

Der sidder en ræv i haven

En sen varm sommeraften, det var stadig augustmåned, sad jeg i køkkenvinduet, røg og kiggede ud i vores have. Det var allerede mørkt og helt stille, i Vanløse skete der jo ikke så meget og Herlufsholmvej, hvor jeg boede, var et roligt nabolag med villaer. Men midt i al stilheden hører jeg pludseligt lyde i buskadset og til min allerstørste forbavselse ser jeg en ægte ræv som kommer løbende gennem haven og forsvinder bag hjørnet.

Jeg faldt næsten ud af vinduet. Først troede jeg at jeg tog fejl og at det bare var naboens schæferhund, men senere fik jeg at vide at en ræv midt i det store København var et helt almindeligt fænomen for der har længe været problemer med "ræveplage" og beboerne var derfor nødt til at holde deres katte inde i huset om natten.

"Jeg faldt næsten ud af vinduet."

Utroligt, men sandt! Ræven fra denne aften var ikke det eneste eksemplar jeg mødtes med, senere i vinteren skete det to gange til at jeg ude på gaden så det elegante, vilde dyr uhørligt smutte forbi.

Daša

Rygerens paradys

Allerede længe før min afrejse til Danmark besluttede jeg mig optimistisk til at jeg ville holde op med at ryge når jeg kom til København. For det første var jeg overbevist om at cigaretter var meget dyrere i Danmark end i resten af Europa og for det andet troede jeg at det straks ville blive nemmere for mig at holde op med den dårlige vane når jeg befandt mig i nye omgivelser. Ja, troligt nok, men desværre var jeg ikke helt på det rene med, hvad slags nye omgivelser det ville blive.

Da jeg kom til KUA for første gang, kunne jeg ikke tro mine egne øjne. Den kæmpestore kantine på KUA er opdelt i to sider: den ene til rygere og den anden til ikke-rygere, flere steder på fakultetet står askebægre og ved kassen kan man vælge mellem en række af forskellige tobaksvarer, ved siden af et stort udbud af alkoholholdige drikke som benyttes af mange studerende og ikke mindre af lærere på de mest chockerende tidspunkter på dagen når jeg stadig gabende er ved at skænke mig en tredje kop kaffe. Procentdelen af de rygende studerende kan næsten ikke sammenlignes med den i Amsterdam, under eksaminer kan man endda bede om en rygepause! Kort sagt: KUA er rygerens paradys og dermed ikke det ideelle sted at holde op med at smøge den.

Daša

En gammeldansk på en christianshavnsk kirkegård kl. 10 om morgenen - ellers tak

En berygtet tradition i Danmark er nok Julefrokosten. Barsk sagt er hele Danmark stangstiv fra begyndelsen af december og helt op til juledagene, på grund af alle de julefrokoster der holdes alle mulige steder henne, på arbejdet, i foreninger og klubber og alle de andre steder man nu kan tænke sig, men overalt flyder der rigeligt med sprit.

Universitetet er selvfølgelig også et udmærket sted at holde julefrokost. Under sidste undervisningstime i faget "Runer i Danmark" skulle vi på udflugt rundt omkring på Christianshavn for at spotte nogle runer. Og da det var omkring to uger før jul, var det en god ide at kombinere turen med en julefrokost hjemme hos læreren senere på dagen.

Rundvisningen på Christianshavn begyndte ved bydelens metrostation, hvor vi stødte på vores medstuderende, men ikke på læreren. Han var nemlig, fik vi oplyst, lige smuttet ind i Brugsen for at købe en flaske gammeldansk. Fint nok, det havde han sikkert bare glemt at købe til frokosten.

Men ikke til frokosten altså, viste det sig snart, til kirkegården var den faktisk ment. For første stop på turen var Christians Kirkes kirkegård, hvor vi fik en lille runesten at se. Og så, klokken var kun blevet lidt over ti om morgenen, blev flasken åbnet og plasticbægrene kom til syne; til hvem kunne han skænke en. Ikke til mig, jeg sagde pænt 'nej tak', det er ikke lige mig, men de andre tvivlede ikke og drak grådigt.

Lidt senere på Christiania, hvor der også findes en runesten, dukkede flasken op igen, den skulle nemlig tømmes inden den virkelige frokost startede. Mit svar var det samme igen, og det var de andres også. Flasken blev nemt tømt og da vi kom hjem hos læreren - så kom der et par Carls på bordet.

Var det nu virkelig så barsk sagt?

Skål!

Lars

Paula Vermeyden (06.XI.1933 - 01.VIII. 2005)

— An Duits

(oud docent en studieadviseur Scandinavische taal- en letterkunde)

In een studentenblad komt het gelukkig niet vaak voor dat je stil moet staan bij de dood. En daar zal ik het hier ook niet over hebben. Ik wil proberen hier een beeld te geven van het leven en het werk van een bijzonder levenskrachtige vrouw: Paula Vermeyden, van 1968 tot 1996 wetenschappelijk medewerker en docent voor Oud en Nieuw IJslands aan de Universiteit van Amsterdam.

Ik realiseer me dat velen van jullie, de lezers van dit blad, haar niet meer meegemaakt hebben. Jammer! Want als je haar zou hebben gekend zou haar markante verschijning je meteen voor de geest komen. Als die rode haardos van haar door de smalle gangetjes van het PCH-huis deinde stond er altijd iets te gebeuren. Dat kon een spectaculair werkproject zijn. Of zomaar een gewoon college.

Nou ja, een gewoon college? Paula was zo'n docent die alle stof, zelfs de meest verplichte, saaie of moeilijke, kon omtoveren in een avontuur. Ze schiep orde in de grote chaos van al het moeilijke en voor een beginner vaak onoverzichtelijke materiaal voor het Oudnoords, bracht er lijnen en perspectief in aan, liet de dode taal tot leven komen. Ze hield van haar vak, vond het belangrijk dat het gegeven werd en daarvoor spande ze zich dan ook tot het uiterste in. Ik heb nooit een student ontmoet die zich bij Paula had zitten vervelen. In tegendeel. Paula was de docent van de grote verhalen.

In het verplichte onderwijsprogramma gingen die verhalen over taal, letterkunde of overige cultuur van het oude en het moderne IJsland, of, in haar laatste jaren, over de vroege geschiedenis van de Scandinavische landen.

**"Paula was de docent
van de grote verhalen."**

Buiten dat programma om hield ze overal lezingen of voordrachten. Die gingen meestal over een van haar specialismen. Ze had zoveel in haar mars dat ze haar “praatjes” er nogal eens op het laatste moment uitstampte. Regelmatig stooft ze geagiteerd bij me binnen en dan was het meestal: “Ik ben doodop! Heb vannacht haast niet geslapen want ik moest die lezing over (XYZ) nog voorbereiden!”. Onvoorbereid ten ijs komen deed ze hoogst zelden. Maar soms hoefde ze haar 'act' niet voor te bereiden. Dan vertelde ze spookverhalen. Ze kende er een heleboel en voor menig studentenbijeenkomst in Amsterdam, Groningen of Utrecht werd ze gevraagd die te komen vertellen.

Bij vertellen hoort misschien wel vertalen. Paula was er dol op en ze kon het buitengewoon goed. Als je haar naam googelt, komen er reeksen vertalingen van haar hand uitrollen. Ze vertaalde detectives – die ze sowieso graag las!- uit het IJslands. Maar mooier werk boden eigenlijk de romans, want daarbij kwamen haar vakkennis op het gebied van IJsland, haar uitgebreide woordenschat in het Nederlands en haar creativiteit pas goed tot hun recht. Dat gebeurde in nog hogere mate in haar poëzievertalingen, want ook dit moeilijkste op vertaalgebied ging ze geenszins uit de weg en er rolden geweldige teksten uit haar pen. Vertalen heeft ze dan ook tot het allerlaatst van haar leven gedaan.

Verder zat er in Paula's baan een percentage 'Onderzoek'. Uit Paula Vermejdens Google-overzicht blijkt dat ze ook op dat punt niet stilgezeten heeft. Behalve reeksen artikelen en artikeltes schreef ze onder meer samen met haar goede vriend Aad Quak *Van Ægir tot Ymir*, een handboek over Scandinavische mythologie waar iedereen die zich voor de Scandinavistiek interesseert plezier van heeft. Ze bestudeerde niet alleen filologische aspecten van het Oudnoords, maar verrichtte bijvoorbeeld ook diepgaand onderzoek naar de lotgevallen van de bemanningen van Nederlandse schepen die op IJsland voeren en daar op de kust schipbreuk leden. Of naar Vikingvrouwen, die bij haar alles behalve doetjes bleken en de touwtjes stevig in handen hadden. Soms trokken ze er zelfs met eigen schepen en manschappen op uit! Als ze daarover vertelde, officieel of inofficieel, dan schitterden haar ogen! Ze opereerde niet alleen binnen de Scandinavistiek van de UvA, maar ook daarbuiten. Ze hield haar lezingen aan universiteiten in binnen- en buitenland en in Utrecht bijvoorbeeld in haar kwaliteit van neerlandica (Nederlands was haar oorspronkelijk vakgebied). Ze wist jong en oud, beginnende studenten en gerenommeerde geleerden enthousiast te krijgen voor haar onderwerp.

“Een mens met een enorm uitgebreide kennis van allerlei religies, culturen en folklore over de hele wereld, een erudiet mens.”

Privé hield ze zich ook met van alles bezig. Zo was ze een actief deelnemer aan een “Eetclub”, waarin de leden trachtten exquisite gerechten voor elkaar te bereiden, maar ook vakkundige lezingen voor elkaar te houden, elk op zijn of haar gebied. Jaren heeft ze deelgenomen aan “De Danteclub” (Paula's benaming), waar ze met deskundigen Dante in het Italiaans las en in het Nederlands vertaalde. Zoiets deed ze zonder ooit echt Italiaans geleerd te hebben, maar wel op niveau! Ze hield veel van reizen, zowel luxueus als rondtrekkend en kamperend. Ze ging dan ook beslist niet alleen naar het hoge Noorden, maar naar elke plek die haar interesse had gewekt. Haar droomreis, naar Australië, heeft ze nog net kunnen maken en natuurlijk raakte ze daarbij helemaal onder de indruk van de Aboriginals en hun kunstvormen. Als ze voor iets warm liep, wist ze er binnen de kortste keren ook van alles en nog wat over. Dat maakte haar tot een mens met een enorm uitgebreide kennis van allerlei religies, culturen en folklore over de hele wereld, een erudiet mens. Ze verzamelde bovendien stenen

en curiosa, ze tekende en schilderde, ze ging graag en veel naar concerten, ze koesterde een groot, oud poppenhuis. Ze was een buitengewoon begaafde vrouw. Maar dat niet alleen. Ze stond open voor jonge mensen, voor onze en andere studenten. Hun verhalen vonden bij haar altijd een open oor en warme belangstelling. De studenten IJslands kregen meestal een bijzondere band met haar. Ook voor hen werd de kook- en bakkunst bedreven en de 'avondjes' liepen doorgaans lang uit!

Ze zat ook altijd vol ideeën. Over het onderwijs bijvoorbeeld. *Avant la lettre* bedacht ze dat er een studieadviseur moest komen, zodat studenten wisten waar ze konden aankloppen met hun vragen en problemen. Uiteraard werd Paula eerst zelf die studieadviseur. Toen ze haar onderzoek wel prioriteit móest gaan geven heeft ze dat adviseurschap met bloedend hart aan mij afgestaan. En, eveneens voordat de Faculteit met oekazes kwam, zag Paula in dat er een Onderwijscommissie moest worden ingesteld, die zich kon buigen over de onderwijsprogramma's en daarop ook aanspreekbaar was. Met verve heeft ze daarvan jarenlang het voorzitterschap bekleed.

Ze maakte reizen met studenten. Denk niet dat het dure en verre IJsland een belemmering vormde: Paula trok er na uitvoerige voorbereidingen met groepjes studenten heen. Degenen die mee geweest zijn zitten er nog vol verhalen over. Na een Cultuurkundefaculteit waarin ze zich gestort had op de kwestie Sleeswijk-Holstein en Denemarken, ging daar een studentenreis naar toe, onder aanvoering van Paula en met assistentie van Hanne Janssen en Aad Quak. En als er niet gereisd kon worden, om financiële redenen of zo, hield ze dia-avonden thuis voor studenten die een bepaald college volgden. Ook daar vloeiden de verhalen!

Eens ontstond er vrij spontaan een studentenkoor van Scandinavisten. Met haar degelijke muzikale opvoeding begreep Paula onmiddellijk dat zo'n koor professionele leiding nodig had en dus ... stelde ze op eigen kosten een koordirigent aan. Zelf zong ze ook graag en ijverig mee. Het koor heeft jarenlang bestaan en luisterde regelmatig Scandinavistenbijeenkomsten met een liederenprogramma op.

Haar inventiviteit werkte trouwens eveneens als er tegenslag was. Begin jaren '80 werd de Scandinavistiek in Amsterdam serieus met opheffing bedreigd. Natuurlijk verzetten wij, studenten en staf, ons met hand en tand daartegen. Het centrum van het verzet lag in Paula's kamer. We belden en schreven naar binnen- en buitenland om steunbetuigingen. We ordenden inkomend en uitgaand materiaal. We rekenden percentages uit. We verzamelden argumenten. We vielen binnen bij de Faculteitsraad met een ludieke actie. We bezochten commissievergaderingen van het Ministerie van Onderwijs. We trokken met zoveel mogelijk enthousiastelingen naar Den Haag, compleet met spandoeken. Het resultaat? Grote vreugde! We mochten blijven!

“Het centrum van het verzet lag in Paula's kamer.”

Zoals Paula kon stralen kon ze ook bliksemen. Haar hele wezen schoot vonken als ze het ergens echt niet mee eens kon zijn. En dat kwam regelmatig voor, terecht of niet terecht. Met veel nadruk, bijna gescandeerd klonk haar strak gearticuleerde en welgeformuleerde commentaar door gang, vergaderruimte of secretariaat. Niemand deed dat zo, het was ook niet altijd leuk, maar het was wel iets heel eigens.

Ieder die Paula gekend heeft zal iets uit deze beschrijving herkennen. Toch waren de contacten met haar meestal zo persoonlijk dat iedereen ook onmiddellijk eigen herinneringen zal voelen opkomen. Die herinneringen nemen dan meestal een belangrijke plaats in.

Haar en mijn werkkamer lagen decennia lang naast elkaar. Door die nabijheid groeide een grote, persoonlijke vriendschap. Die vriendschap had niet kunnen bestaan zonder een diep gevoel van

verbondenheid. Verbondenheid over het hoe en waarom van het onderwijs en over de o, zo dierbare studenten.

Die studenten op hun beurt droegen Paula op handen. Want ze had altijd een luisterend oor voor ieders persoonlijk relaas. Paula was er voor ze.

Toen op een onzalig moment in 1993 het IJslands werd afgeschaft en Paula in 1996 "met pensioen gestuurd", viel er een onvoorstelbare leegte in onze constellatie. Vooral rond haar kamer waar studenten en collega's haar altijd hadden weten te vinden. Wat hadden wij daar over een scala aan dingen gepraat. Plannen gesmeed. Gesomberd. En gelachen.

Paula is lang heel erg ziek geweest. Dat was misschien wel de meest indrukwekkende periode van haar leven. Ze vertaalde en schreef volop, bijna alsof er niets aan de hand was. Ze bezocht haar dierbare concerten. Ze ontving scharen bezoekers. Terwijl haar flamboyante verschijning in rap tempo inteerde, kwam ze innerlijk tot rust en bereikte zij een soort volledige harmonie. Daarmee kwam ze tot zo'n soort grote wijsheid als waarover oude vrouwtjes in sprookjes veelal beschikken. Haar ziekte was meestal maar kort onderwerp van gesprek. Daarna kwamen de Belangrijke Dingen aan de orde. De Grote Problemen des Levens. De Literatuur. Muziek. Mensen. En heel veel Humor. Want daarin lag haar grote charme: met Paula kon je geweldig praten, uitbundig lachen en diep droevig zijn.

Bij ons laatste afscheid zei ze glimlachend: "Misschien komen wij elkaar de volgende keer wel in de hemel tegen, dat zou ik nou leuk vinden". Nou, daar zou ik geen bezwaar tegen hebben!

Tom Egeland – *Het einde van de cirkel*

— Marèse van der Zant

De zoveelste *The Da Vinci Code*-kloon. Dat is de eerste indruk die de achterflap van het boek geeft. Maar schijn bedriegt; dit boek was al eerder geschreven, namelijk in 2001. Het werd wel redelijk verkocht, maar niet spectaculair en al snel werd het zo'n boek dat een hele tijd op een plank in de krochten van de uitgeverij lag te verstoffen. Totdat het onderwerp ineens ontzettend populair werd door Dan Brown met zijn thrillers die kritiek geven op het christendom.

"Egeland hoeft het niet te hebben van spektakel, sensatie of geweld."

In tegenstelling tot de Amerikaanse schrijver gebruikt Tom Egeland geen knappe, stoere James Bond-achtige hoofdpersoon; hij laat een 'underdog', de bijziende albino Bjørn Beltø, het verhaal vertellen. Tijdens een opgraving waar Beltø de gang van zaken in de gaten moet houden, wordt een eeuwenoud kistje gevonden waarin een manuscript zou kunnen zitten dat de wereld zou kunnen veranderen.

De aanwezige wetenschappers tonen opvallend veel interesse in het kistje en voordat het in de verkeerde handen kan vallen, verstopt hij het om erachter te komen wat voor geheim erin schuilt. Natuurlijk laten de wetenschappers dit niet op zich zitten en zo begint er een kat en muis spel vol intriges en onthullingen over het christendom en geheime genootschappen.

Het verhaal komt wel wat moeilijk op gang; de tragische jeugd en besognes van Beltø nemen te veel de overhand. Hij heeft de neiging om te zwelgen in zelfmedelijden. Maar langzaam, heel langzaam wordt

het verhaal interessant en meeslepend. Egeland hoeft het niet te hebben van spektakel, sensatie of geweld; door het gebruik van korte zinnen brengt hij snelheid in het verhaal en daarnaast zorgt het ik-perspectief ervoor dat de lezer op den duur net zo nieuwsgierig wordt als de hoofdpersoon. Een boek dat zeker niet in de schaduw hoeft te staan van de schrijfsels van Dan Brown.

Helle Helle - *Restanten*

— Marga van der Pol–Hendriks

Helle Helle

Restanten Novellen.

(Wilde Aardbeien)

Amsterdam, 2005

Vertaald uit het Deens door Henk van der Liet

in samenwerking met een groep studenten Scandinavistiek

van de Rijksuniversiteit Groningen

Het Nederlands taalgebied mag zich gelukkig prijzen met de goede vertaling van de novellebundel *Restanten* van de Deense schrijfster Helle Helle (1965).

De bundel kwam reeds in 1996 uit in Denemarken en werd pas in 2005 in het Nederlands uitgegeven. Beter laat dan nooit, blijkt ook nu weer.

In de twaalf korte verhalen weet Helle Helle de lezer steeds van begin tot eind te boeien. Haar taalgebruik is prozaïsch, nuchter. Ze gebruikt vaak de directe en indirecte rede. Er is geen voorgeschiedenis, geen reflectie op het verleden, geen innerlijke monoloog; alleen het hoogstnoodzakelijke staat er, niets is overbodig. En toch ervaart de lezer de veelheid van datgene wat zich achter de woorden schuilhoudt. Helle Helle beschrijft deze manier van schrijven zelf als :’sådan som man tæunker’.

Ook de titels zetten je vaak op het verkeerde been, zoals blijkt uit de eerste novelle *Fazanten*.

“De bel gaat, beneden staat een man voor de deur die zich voorstelt als Richard. Zijn kleren zijn nat, het regent al uren, een doorweekte krant ligt op de stoep.” Een simpele mededeling lijkt het, maar de toon is gezet en een rijk beeld is geschapen. Degene die de deur opent is een vrouw. Zijn bezoek komt haar niet uit. Ze kent hem niet en bovendien is deze Richard een vreemde figuur, die nogal vrijpostig haar huis binnendringt. Hij heeft fazanten bij zich. Identificatie door de lezer met de vrouw ligt voor de hand.

“sådan som man tæunker”

Richard blijkt een vroegere bewoner van de flat te zijn die nog even in de kelder wil zoeken naar een schilderij, dat hij mist. Dan blijkt dat hij niet alleen de kelder wil zien, maar ook haar hele etage, inclusief de slaapkamer, zelfs haar kledingkast! Helle Helle weet stapsgewijs de spanning op te roepen, een spanning die je bij de keel grijpt. Dit geeft ze heel mooi vorm door witregels in te voegen. Op die lege plekken krijg je als lezer even de tijd om adem te halen en de spanning te verwerken. Hoe dan ook, het loopt heel anders dan we aanvankelijk denken en zelfs de fazanten komen nog even voor aan het einde..

Begin daarna maar niet meteen aan de volgende novelle. Bewaar die maar even als een lekkernij voor een speciaal moment. Bijvoorbeeld tot *Zondag 15.10*. In dit verhaal geen witregels, het is één lange dialoog, vooral van korte zinnen, van twee mensen die samen spreken en elkaar niet begrijpen, omdat

ze niet naar elkaar luisteren. “ ‘O ja?’ ‘Ja, je zat uren op de wc.’ ‘ En weet je ook waarom?’ ‘Je zal wel ziek geweest zijn.’ ‘Nee, ik was niet ziek.’ ‘Wat was het dan?’ ‘Ik voelde me niet op mijn gemak.’ ‘Dat gold dan voor ons beiden.’ “

Het is niet duidelijk of het om een man en een vrouw gaat of om een andere relatievorm en wie er spreekt. Het stel lijkt elkaar niet te willen begrijpen en heeft daar tegelijkertijd vier bladzijden voor nodig. Het ‘gesprek’ staat bol van de spanning. Pas in de laatste vijf regels komen ze iets tot elkaar. Pas dan luisteren ze ook naar de ander: “ ‘Krijg jij ook last van een zwaar hoofd?’ ‘Een beetje. Een wandeling zou goed zijn.’ ‘Maar het regent nog steeds.’ ‘Dan kunnen we beter thuisblijven.’ ‘Daar ga ik van uit.’ “

Alle novellen in deze bundel vertellen een eigen verhaal over verdriet, eenzaamheid, verlangen, ontroering.....Het is heel knap dat Helle Helle met weinig middelen zoiets volledig kan scheppen. Knap is het ook dat de vertalers deze ogenshijnlijk eenvoudige taal zo treffend in het Nederlands hebben kunnen weergeven.

“Het is niet mogelijk om het werk van Helle Helle passief, lui lezend te ondergaan”

Het is niet mogelijk om het werk van Helle Helle passief, lui lezend te ondergaan, je wordt niet vermaakt door haar werk. Deze manier van schrijven nodigt de lezer uit om zelf actief mee te verbeelden en daardoor een eigen symbolische of psychologische interpretatie aan het werk te geven.

Mijn advies: lees dit boek en doe er iets mee.

Historien som den også kunne have været: Prinsesse Margrethe i par med Olof Palme!

— Anders Bay

Enhver kan se det: den socialdemokratiske politiker, (ex-)statsminister Per Vittrup i Hanne-Vibeke Holsts nye roman, kanonbestselleren *Kongemordet* (2005), er virkelighedens Poul Nyrup, socialdemokratisk formand, nu ex-statsminister. Per og Pouls historier er i meget høj grad identiske, så hvad andet kan man gøre end at sige at fiktionens Per Vittrup = virkelighedens Poul Nyrup? Tja, man kunne forestille sig at bogen blev oversat til et andet sprog, hvor læserne ikke havde de samme forudsætninger som det danske publikum der er bekendt med det danske socialdemokrati og dets kvaler i moderne tid, og vupti: væk er identifikationen, og tilbage står bogens budskab, som lidt firkantet sagt er at mænd er nogle magtfulde svin, både i politik og i privatlivet. Det gælder dog ikke Poul Nyrup, hov, undskyld, jeg mener selvfølgelig Per Vittrup, der som en af bogens få mandlige figurer er beskrevet med sympati. Det med privatlivet gælder bogens superskurk, nemlig Gert Jacobsen, som 'er' virkelighedens Mogens Lykketoft, socialdemokratisk politiker, tidl. finansminister, og tidl. statsministerkandidat for socialdemokratiet. Mogens, nej Gert!, er hustrumishandler og en intrigerende type, der heldigvis til allersidst, efter at han har detroniseret Per Vittrup, selv bliver afløret og 'myrdet' (også deraf bogens titel) af de to kvinder han misbruger.

“Dansk politik synes at være fyldt med interessante historier som forfattere kan bruge.”

Nogle mente at Hanne-Vibeke Holst gik over stregen i sin beskrivelse af Gert Jacobsen, for havde hun mon adgang til oplysninger om virkelighedens Mogens Lykketoft, som andre ikke havde? Var eller er der mon noget om snakken om at Lykketoft har mishandlet sin hustru? Men stop nu: *Kongemordet* er en roman, altså fiktion, så er der overhovedet noget at diskutere, der står jo også 'roman' på bogens omslag? Når bogen er en roman, kan Gert jo ikke være Mogens, færdigt arbejde. Og Holst har endda også givet til kende at bogens personer kun i ringe grad er kalkeret over virkelige personer (hvilket dog sikkert kun har fået endnu flere til at købe bogen!). Men da Det Konservative Folkepartis tidl. pressesekretær Niels Krause-Kjær skrev romanen *Kongekabale* (2000), mente flere politikere fra Det Konservative Folkeparti at der var blevet gået for tæt på dem og et opgør i partiet, og de truede forfatteren med en retssag, som de dog til sidst så bort fra, så vidt jeg husker efter en erklæring fra forfatteren om at romanen var fiktion. Men var/er der egentlig noget nyt i at en roman er fiktion? Mon ikke forfatteren blot blev ekstra glad for medieopmærksomheden omkring *Kongekabale*, som desuden siden hen blev brugt som forlæg til succesfilmen af samme navn.

Dansk politik – og erhvervsliv - synes at være fyldt med interessante historier som forfattere kan bruge. For tiden er det Socialdemokratiet der har overtaget stafetten fra Det Konservative Folkeparti og som med deres interne (person)forhold nu er leverandør af historier. I den forbindelse er det interessant at i Jan Sonnergaards novellesamling *Sidste søndag i oktober* (2000) væves i novellen *Dansk eternit, Aalborg* nyere tids skandaler fra både Det Konservative Folkeparti og erhvervslivet sammen til en grim og gotisk historie, mens novellen *Lille skat* eksplicit er forsynet med en tilegnelse til en person som også findes i virkeligheden: ”Til Karen Jespersen fra Socialdemokratiet”. Det er dog en noget tvivlsom ære, den uhyggelige historie taget i betragtning.

Som nævnt er det nu Socialdemokratiet der har 'fornøjelsen' af at levere inspiration til aktuel dansk fiktion (eller hvad det nu er!). Forløberen for *Kongemordet* var *Kronprinsessen* (2002), hvori Charlotte Damgaard er hovedperson - og helt. *Kronprinsessen* blev til en svensk tv-serie, der i dette forår opnåede stor succes i dansk tv. Mit bud er at der kommer en tredje roman fra Holst hvori Charlotte Damgaard igen bliver hovedperson - og formand for Socialdemokratiet, og hvem ved, statsminister, i hvert fald i bogen, men måske også i virkeligheden, selvom meningsmålingerne i lang tid har været nærmest katastrofale for A (Socialdemokratiets valg-bogstav) og dets nuværende kvindelige leder Helle Thorning-Schmidt (i øvrigt den første kvinde nogensinde på denne post). De allernyeste målinger går dog den modsatte vej, men den vej kunne det næsten også kun gå efterhånden. Men jeg vil godt gætte lidt videre: et af bogens få negative kvindeportrætter er af Elizabeth Meyer, som 'er' virkelighedens Ritt Bjerregaard. Elizabeth Meyer er fremstillet som en noget lumsk og intrigerende type der trækker i trådene i kulissen for at få sin protegé, Charlotte Damgaard, frem i rampelyset. Ritt Bjerregaard, den virkelige altså, er nu blevet Københavns overborgmester, men hvem ved om hún - i bogens virkelighed - selv vil være formand for A (og måske altså senere statsminister)?

Men fra fremtiden tilbage til fiktionen: Socialdemokratiet(s personopgør) har skaffet Hanne-Vibeke Holst stor succes, men faktisk er hun (selvfølgelig) ikke den første der har brugt (socialdemokratiske) politikere som inspiration. I nyere tid kan man pege på Henrik Andersen, som i 1996 udgav *Gensyn med Kap Farvel* om grønlandsskibet M/S Hans Hedtofts forlis i 1959 efter at have ramt et isbjerg (skibet var altså opkaldt efter en socialdemokratisk statsminister). I 1998 udgav Henrik

Andersen *Folkets mand* der har så markante ligheder med virkelighedens (især socialdemokratiske) politik, så for en sikkerheds skyld skriver Henrik Andersen i en note under kolofonen:

Dele af denne roman beskriver virkelige begivenheder i det politiske livs nære fortid. Bogens hovedpersoner er dog frit opfundne og ikke portrætter af virkelige personer. *Folkets mand* er hverken politikerbiografi eller historieskrivning, men historien, som den også kunne have været.

“Det med at bruge virkelige personer
i romaner er selvfølgelig ikke
nogen ny opfindelse,
blot er det interessant at fænomenet er
så markant i disse år.”

Egentlig en god ide, det med at det er historien som den også kunne have været, for i tidens strøm af (politiker)biografier fås historien som den vitterligt var... tror man, og ideelt set i hvert fald, for det sete afhænger jo af de øjne der ser, og det huskede afhænger af erindringsevnen (og måske mere eller mindre erkendte ønsker og fortrængninger). Apropos politikerbiografier: i *Kongemordet* optræder Bo Lidegaards meget omtalte biografi om den tidligere socialdemokratiske statsminister Jens Otto Krag, og denne biografi er altså ægte nok! Krag var den socialdemokratiske teknokrat, der i 1972 lod sig afløse af Anker Jørgensen på statsministerposten, han som i Holsts bog kaldes *Arbejdsmanden*, et navn der siger det hele og er i overensstemmelse med virkelighedens 'arbejdsmand', tidl. socialdemokratisk formand og statsminister Anker Jørgensen.

Det med at bruge virkelige personer i romaner er selvfølgelig ikke nogen ny opfindelse, blot er det interessant at fænomenet er så markant i disse år. Går vi lidt tilbage i tiden optræder den tidligere nævnte Jens Otto Krag f.eks. i Klaus Rifbjergs roman *Marts 1970* (fra samme år) der indeholder en stribe kendte personer fra virkelighedens offentlighed, således indleder daværende prinsesse Margrethe en affære med Sveriges Olof Palme. Rifbjerg ved selvfølgelig godt at han med sådan en bog stikker hånden ind i en hveserede og i bogens forord kredser han derfor lidt om det med at bruge kendte personer i en roman – og skriver dette der egentlig udfordrer hele genren:

Foran i denne bog kunne der stå det samme som i amerikanske film: 'Enhver lighed med nulevende eller historiske personer er fuldstændig utilsigtet og tilfældig'. Blot med modsat fortegn.

Det er selvfølgelig den lille eftersætning der sætter sagen på spidsen, men Rifberg er jo dækket ind ved at han bruger den konjunktiviske form 'kunne'. Til syvende og sidst drejer Rifbjerg dog læseren en knap, for se blot hvad han skriver i efterskriftet:

Nej, jeg vidste det godt. Jeg vidste det godt på forhånd. Det kunne ikke lade sig gøre! Alt hvad der står i denne bog er løgn og forbandet digt. Ikke én af personerne har den ringeste lighed med de levende forbilleder. Det er klart som blæk. Enhver kan se det. Prinsesse Margrethe er stadig gift med prins Henrik og har aldrig været ham utro med Olof Palme. Hvad er det for en vanvittig idé? [...] Med andre ord: sludder og vrøvl fra ende til anden!

“'Enhver lighed med nulevende eller historiske personer er fuldstændig utilsigtet og tilfældig'.”

Men ér det nu også det? I sin bog *Dobbeltkontrakten* (2006) gør litteraten Poul Behrendt sig til talsmand for at man (læseren) i modsætning til tidligere ikke længere kan operere med den ellers klare opdeling: sagprosa og fiktion, og at læseren i det mindste bør være klar over at tingene ikke altid er så klare som tidligere. Dette enten/eller (enten er en bogs indhold virkeligt eller er også er det fiktion) problematiseres i Behrendts bog, bl.a. med udgangspunkt i Peter Høegs (delvist selvbiografiske?) roman *De måske egnede* (1993). Med andre ord: Om historien nu er sand eller ej, den synes langt fra slut, måske kun lige begyndt, og i hvert fald kunne den have været anderledes.

Skandinavistdagene 2006

— Henk van der Liet

Studenter og ansatte ved Nordisk institutt ved Universitetet i Amsterdam inviterer til Skandinavistdagene 2006. Skandinavistdagene holdes hvert år, avvekslende ved ett av de tre skandinaviske instituttene i Nederland og Flandern (Groningen, Gent eller Amsterdam). I år er det Amsterdam som skal arrangere konferansen.

Vi håper at programmet er interessant for dere. Skandinavistdagene er først og fremst rettet mot studentene, tidligere-studenter og ansatte av de tre skandinaviske instituttene i Nederland og Belgia. Dagene er også åpne for alle som jobber profesjonelt med Skandinavia. Vi ønsker dere hjertelig velkommen.

Deltaking er åpen for enhver interessert, innleggene holdes på dansk, norsk og svensk samt engelsk. På denne siden finner du praktiske opplysninger om programmet, påmelding, osv. www.hum.uva.nl/scandinavistendagen.

Vi håper at vi kan ønske mange av dere velkommen den 1. og 2. juni i Amsterdam. Ansatte og studentene Scandinavische Taal- en Letterkunde ved Universitetet i Amsterdam ønsker dere velkommen.

Den internasjonale Ibsen

Foredragsholdere: Atle Kittang, Pål Bjørby, Frode Helland, Roland Lysell, Roger Holmström, Lisbeth Wærp, Helle Helle.

Dansk musik

Rigtige mænd fra det mørke Jylland

— Lars Zwemmer

- Koncertanmeldelse -

Hvad - Tredje ekstrakonzert med TV-2

Hvor - Store VEGA, København

Et par måneder efter udgivelsen af deres nye album *De første kærester på månen*, som ramte alle hitlister og blev den bedst sælgende plade i 2005 (på trods af at den først udkom i november), begyndte TV-2 at turnere gennem Danmark. Og når 'Verdens lykkeligste band' kommer til København under deres 'De første kærester på månen Tur/Retur 2006'-tur kan de ikke bare nøjes med blot én koncert i VEGA. Så er man nødt til at komme tilbage flere gange for at tilfredsstille 'det kære publikum fra hele storkøbenhavnssområdet'. Men det gjorde de så også, i alt fem gange, som kun TV-2 kan. En af gangene var på en dejlig mandag aften i marts måneden 2006, sådan som Steffen Brandt bestandigt antydede dagens dato på sin søde århusianeraccent. Og den mandag aften var Nordom også med.

Nyt album og jubilæum

For dem blandt vores medlemmer der endnu ikke har haft fornøjelsen af at stifte bekendtskab med de smukke toner som TV-2-kvartetten har frembragt i de 25 år, hvor de har sat deres umiskendelige præg på den danske musikverden, vil jeg gerne introducere dem.

TV-2 består af Steffen Brandt, vokal samt akustisk guitar, keyboards og tekst- og sangskriver, Hans Erik Lerchenfeld, guitar, Georg Olesen, bas og Sven Gaul, trommer. Desuden udvides TV-2 ofte med Henrik Nilsson bag keyboardet og hornsektionen The Aarhus Horns.

TV-2 blev dannet i Århus for nu over 25 år siden, i vinteren 1980-81. 1981 var også året hvor deres debutplade *Fantastiske Toyota* udkom. I årene efter har de udgivet stribevis af albums, i alt nu næsten tyve og senest *De første kærester på månen*, som i de første seks uger solgte over 100.000 eksemplarer, hvilket betød at århusianerne gav internationale stjerner som Madonna og Robbie Williams baghjul.

“det var glimtet i Steffen Brandts øjne
der vidnede bedst om
hvordan stemningen var.”

Blandt masser af andre priser blev orkestret for nyligt hædret ved Danish Music Award-showet i København, hvor de fik tildelt IFPI's Ærespris, som overrækkes af den danske afdeling af International Federation of the Phonographic Industry (IFPI). Og desuden er TV-2 med på Kulturministeriets Kanonliste over populærmusikkens største værker, med albummet *Nærmest lykkelig* fra 1987.

TV-2s sange kendetegnes ved, at de ofte handler om 'livet som sådan', hvor der ikke undgås den samfundskritiske sang og hvor en (selv)ironisk tone også gerne må være med. Selvfølgelig mangler kærligheden heller ikke som tema i Steffen Brandts tekster, som et af livets vigtigste emner.

Med denne blanding af temaer har TV-2 gennem årene markeret sig som et stort navn på det musikalske danmarkskort og givet danskerne en række klassikere, som alle kan synge med på. Ikke kun dem der var unge under bandets første år, nej, faktisk er århusianerne populære blandt folk i alle aldersklasser.

Koncert fuld med gode traditioner

Men tilbage til nutiden. Det var allerede den tredje ekstrakoncert (ud af i alt fem), TV-2 gav i København, da din anmelder på Nordombladet også var med. Og det blev en rigtig TV-2-koncert med alle de gode traditioner, som er opstået i de forgangne år.

Således blev koncerten skudt i gang med 'Bornholmsangen', hvorefter den århusianske koncert startede med *Hallo hallo* (fra *Amerika*, 2001). I de efterfølgende to timer blev publikummet trakteret med en blanding af gamle hits og sange fra deres nyeste album, men uanset om det nu var en klassiker eller en ny sang, viste publikum sig at være med på noderne på alle de tekster, som orkestret havde valgt at frembringe på denne mandag aften i marts måneden 2006. Steffen Brandt fik desuden hjælp fra aftenens 'special guest', en operasangerinde, der medvirkede på sangen *Under den sidste hvide bro* fra den nyeste cd.

Efter lidt over to timer syntes koncerten at være slut, orkestret forlod scenen, men den kendsgerning at de endnu ikke havde spillet deres seneste hit *De første kæresten på månen*, var nok for publikum til at forstå at de måtte vende tilbage, for at give koncerten en ordentlig afslutning. Og det gjorde århusianerne og efter den ovennævnte sang afsluttede de med et af deres største hits, *Bag duggede ruder* (fra *Beat*, 1983).

I det hele taget var det glimtet i Steffen Brandts øjne der vidnede bedst om hvordan stemningen var og hvor meget han samt resten af 'det kære publikum fra hele storkøbenhavnsområdet' nød koncerten.

"Faktisk er århusianerne populære blandt folk i alle aldersklasser."

I skrivende stund er TV-2 færdig med turen, men hvis man alligevel vil opleve orkestret, fortvivl ikke, du skal bare holde øje med bandets hjemmeside (www.tv-2.dk) for at se hvor og hvornår de optræder på de mange sommerfestivaler rundt omkring i landet i den kommende tid. Én mulighed vil jeg gerne nævne, den 28. juli kan de høres i Tivoli i København.

Aangeboden:

Jaarboeken *Nordisk Litteratur/Nordic Literature* 1993-2005 (2002 ontbreekt) met bewaarmp 'Syv år i Norden' voor de edities 1993-1999 (met index). Kan worden afgehaald of worden opgestuurd tegen vergoeding van de portokosten. Voor meer informatie kun je contact opnemen met Marèse van der Zant (marese.vanderzant@pandora.be)

Skolekultur

— Anders Bay

En skolelærerroman. Det hedder Jesper Wung-Sungs nye roman, *Lidt berømt, meget berygtet* (2006) på omslaget, og fuldt med rette. Det er simpelt hen en genial roman, der på én gang fortæller de sidste tre generationers danske (skole)historie og, især, rehabiliterer skolelærergenerationen og den ellers for tiden så udkældte skolelærer. Martin, som fortæller historien, er skolelærer på den fiktive skole i Belstrup (et eller andet sted på Sydfyn fornemmer man), hvor Martin selv gik i skole og hvor både hans far og mor har undervist, hvortil kommer at også hans morfar har været skolelærer. Martin er altså tredjegerationsskolelærer. I Hans Scherfigs klassiske roman *Det forsømte forår* (1940) er skolelæreren skurken, ikke mindst den frygtindgydende lektor Blomme, latinlæreren. Men hos Wung-Sung er skolelæreren helten, ikke action-helten, men hele samfundets helt. En gang stod der respekt om læreren, nu er læreren skyld i alt, tænk blot på danske børns stigende stovevanskeligheder, bevist i europæiske undersøgelser. Men, siger Wung-Sung med sin roman, hvis folk bare vidste hvilket arbejde skolelæreren udfører! Et såvel fysisk som psykisk hårdt arbejde, der kræver at læreren på én gang skal tage hensyn til individet men uden at det går ud over det kollektiv som skoleklassen udgør. Og så al det (ekstra) omsorgsarbejde skolelæreren lægger for dagen, hvem lægger mærke til det?

“Hvis folk bare vidste hvilket arbejde skolelæreren udfører!”

Romanen er altså nærmest et ideologisk indlæg i dagens debat om skolen og dens mange opgaver, men vel at mærke udformet som en roman, der er fortalt med stor indfølelse. Og så er der ikke mindst romanens sproglige udformning som er helt i særklasse, se f.eks. denne uforglemmelige beskrivelse af et lærermøde: ”At afslutte et møde blandt skolelærere er som at forsøge at drukne en flok rotter i en spand. Der er altid én, som vil stå på ryggen af de andre med en sidste bemærkning”. Jo, skolelæreren er helten, og selv i denne sarkastiske og sikkert meget virkelighedstro mødebeskrivelse ligger der trods alt en anerkendelse af lærerens engagement. Jesper Wung-Sung hiver både skolegården og lærerværelset ind i stuen, og tilbage ud i samfundet igen, alt sammen til et rent 13-tal!

Cultuurshock, 'den lyckliga hemmafrun' of een 'desperate housewife'?

— Nicolette van Neer

De serie 'desperate housewives' is zowel in Nederland als Zweden op TV maar dat is dan ook de enige overeenkomst tussen huisvrouwen in beide landen.

Het begint al als ze boodschappen gaat doen. In Nederland moet ze alle kanten op blijven kijken om auto's en fietsen te ontwijken. De Zweedse huisvrouw heeft daar geen omkijken naar, auto's en fietsers stoppen zelf, dus is er alle tijd om naar alle mooie Zweedse mannen op straat te kijken. De supermarkten zijn ook een wereld van verschil. Ze kan er in Zweden 7 dagen per week (ook op feestdagen) tot 22.00 uur terecht, in Nederland moet ze horloge en kalender goed in de gaten houden om niet voor een dichte deur te staan. Als ze er eenmaal binnen is dan krijgt ze in Nederland met heel wat stress te maken. Overal krioelen karretjes door elkaar en rennen mensen naar kassa's om toch

maar één plaatsje eerder in de rij te staan. Daar moet ze aan meedoen omdat ze anders nooit op tijd thuis komt om het eten voor haar man klaar te maken. Als ze bij de kassa is aangekomen pleurt ze alle boodschappen op de band. Een chagrijnige caissière gooit alles snel weer op de volgende band en laat die dan expres lekker lang doorlopen zodat al haar boodschappen geplet worden. Tijd om in te pakken krijgt ze niet, snel betalen en dan moet ze wegwezen. Niets daarvan in Zweden. Iedereen is rustig en wacht geduldig op zijn/haar beurt. De Zweedse huisvrouw legt haar spullen netjes op de band, hier gaat een zorgvuldig selectieproces aan vooraf. Ze zoekt en zoekt in haar karretje naar geschikte artikelen en legt ze netjes met de streepjescodes richting de caissière zodat zij de boodschappen meteen kan scannen. Er is alle tijd om in te pakken en als de band vol is, dan wacht de caissière geduldig tot er weer wat af is gehaald. In Zweden dus geen geplette boodschappen!

“Wat doet een huisvrouw met haar kinderen?”

Dan nog iets, wat doet een huisvrouw met haar kinderen? In Nederland sleept ze ze overal mee naartoe en krijgen ze iedere dag snoep, (dus ook in de supermarkt). In Zweden niets van dat alles, de kinderen zitten de hele dag op de 'dagis'. Die hoeven dus fijn niet mee naar de supermarkt en jengelen niet bij de snoepjes en koekjes. Zweedse kinderen krijgen maar één keer per week snoep, de 'lördagsgodis' zijn toch wel een uitvinding voor de huisvrouw.

Als de Nederlandse huisvrouw thuis is krijgt ze het nog druk. Ze moet eten koken voor haar man en die wil graag een lekkere warme maaltijd. De Zweedse huisvrouw hoeft alleen maar brood klaar te zetten, haar man eet zijn warme hap immers op het werk.

De conclusie moge duidelijk zijn, het verschil tussen 'den lyckliga hemmafrun' en de 'desperate housewife' is groot en het episch centrum van deze cultuurschok (zo kunnen we het toch wel noemen) ligt daar waar de meeste cultuurschoks zullen beginnen, de RUST.

Komende Nordom activiteiten:

- do 18 mei: Nordom is fan van het songfestival
We kijken naar een Scandinavische halve finale
- zat 19 mei: Nordom heeft songfestivalkoorts
Na een zeker spannende halve finale, nu de finale
- wo 24 mei: Nordom gaat naar de film: Så som i himmelen
Geef je vóór 20 mei op.
- vrij 23 juni: Midzomer picknick / BBQ
Neem eten mee, Nordom zorgt voor drinken en een BBQ.
- ma 25 september: Nordomlezing: Zweedse kunstenaars
J. Bauer, A. Zorn, C. Larsson, B. Hjorth, C. Eldh en C. Milles.

Kijk voor de volledige informatie op: <http://nordom.nl/activiteiten.php>

Ontslag voor een gepassioneerde vertaaljuf

—Nicolette van Neer en Jan de Kater

Leuk vindt ze het niet dat ze op 30 mei, de dag na haar 65ste verjaardag, ontslagen wordt. Want zo ziet ze dat. Hoe zou ze feest willen vieren? Toen ze vorig jaar 25 jaar aan de UvA was, wilde ze alleen maar een bos bloemen. Maar nu heeft ze toch toegestemd in een feestje, eind september, omdat haar collega's al met de voorbereiding ervan begonnen waren. Lisette Keustermans, docente Zweeds in hart en nieren, zal volgend studiejaar geen les meer geven. Schooljuffrouw wilde ze zijn en is ze ook geworden. Ze volgde daarvoor na de middelbare school de kweekschool.

En toen ze les gaf, is ze als werkstudent “Germaanse” gaan studeren in Gent. Want haar andere passie was de Scandinavische literatuur. *Kristin Lavransdattir* en dat soort werk verslond ze in grote hoeveelheden. Ze was het al vanaf ze het kon en is het nog steeds: een gepassioneerd lezer. Als dweperige puber had ze altijd al een bundel met gedichten bij zich, overal waar ze naar toe ging. Elke dag las ze minstens één boek. En als mensen zeggen dat je minder spontaan van literatuur geniet hoe meer je ervan weet, geeft ze hen wel een beetje gelijk. Maar de genotsmomenten blijven gelukkig toch steeds weer terugkomen. Vooral de manier waarop geformuleerd wordt, het taalgebruik, blijft haar altijd weer boeien. Juist dat is wat het vertalen van poëzie zo uitdagend en aantrekkelijk maakt. Het spelen met taal en klanken. En dat heeft ze met veel succes gedaan. Vertalingen van Zweedse dichters in fantastisch mooie uitgaven, verzorgd door uitgeverij P. Ze heeft het geluk gehad dat er juist in de jaren tachtig in Zweden een heel stel goede dichters waren. Maar ze noemt ook een heel prozaïsche reden waarom het vertalen van poëzie haar beter bevalt dan het vertalen van prozateksten, namelijk dat de uitgever meestal niet een dwingende deadline stelt. Geld levert het niet op, vaak niet. Voor poëzie is er sowieso weinig geld. Kwaad wordt ze als merkt dat vertaalwerk onderbetaald wordt. Het is een teken van nonchalant denken over de professionaliteit van de vertaler. En van pure commercie. Voor bureaus die studenten onder prijs laten werken, heeft ze geen goed woord over.

“Alles went, behalve een vent.”

In de loop der jaren heeft ze een heel netwerk binnen de literaire wereld opgebouwd. Als er ergens in Vlaanderen een Zweeds literair werk wordt vertaald, is het vanzelfsprekend geworden haar advies te vragen. Ze is dan ook bij verschillende adviescommissies betrokken. Maar ook dat heeft zijn grenzen. Bij de nieuwste Poetry Slam is ze niet geraadpleegd, wat ze normaal vindt. Wel heeft ze voor Poetry International Eva Ström vertaald. Zo'n netwerk moet je natuurlijk zelf opbouwen en blijven onderhouden. Zo heeft ze ooit zelf de Belgische radio benaderd en gevraagd of er interesse was voor programma's over Scandinavische literatuur. Belangstelling is meestal niet het probleem, maar toen was er ook tijd voor. Programma's van een uur! Dat kan je je nu niet meer voorstellen. Ook schreef ze voor de *Standaard* en voor literaire bladen. Netwerken is voor vrouwen helemaal niet zo vanzelfsprekend. Mannen zijn het veel meer gewend. Die schromen niet om elkaar gewoon te bellen om iets voor elkaar te krijgen. Daarom is het goed dat er zoiets als de Anna Bijnstichting is opgericht. Nu zo'n beetje “een schone slaapster” geworden. Om de stem van de vrouw binnen de wereld van de Nederlandse letteren te laten doorklinken. Ze is nog steeds lid van de Vlaamse afdeling ervan.

De verhouding tussen mannen en vrouwen is sowieso iets dat haar na aan het hart ligt. Ze is een bewust feminist. De grondslag daarvoor is, natuurlijk zou je bijna zeggen, gelegd tijdens haar studie toen het marxistisch denken de universiteiten beïnvloedde. En het feminisme is daarvan voor haar een vanzelfsprekend uitvloeisel. Maar ze is geen mannenhater. Ze is getrouwd geweest en heeft ook een jarenlange relatie gehad met een Nederlander. Nu is ze zonder. Maar aardige mannen bellen niet

zomaar eventjes aan als je ouder wordt. Ze citeert Eva Ström die zegt “Man får inte längre några blickar tillbaka.” Annelies van Hees vertelde haar eens de Amsterdamse variant “Als je zestig bent, ben je onzichtbaar.” Maar misschien is dat ook wel zo rustig. “Alles went, behalve een vent.” zegt ze lachend. Bovendien, wie zegt dat je niet alleen mag leven?

Ze woont trouwens helemaal niet zo alleen. In het huis naast haar in Ekeren woont haar moeder en een paar huizen verder in de straat haar broer en schoonzuster. Hoewel ze het liefst in het centrum van Antwerpen zou willen wonen, houden onder andere haar boeken haar vast aan de grond waar ze nu zit. Want tillen gaat moeilijk. En overal in huis liggen stapels boeken waar nog een plaats voor moet worden gevonden. Dus moet ze opruimen. Dubbele exemplaren wegdoen, beslissen of boeken weg kunnen, of ze die nog nodig zal hebben of erg zal missen. Boeken weggooien kan natuurlijk niet. Dus nemen we voor haar een grote stapel mee om op de zesde etage te leggen voor ieder die er wat in ziet.

“dan merk je pas hoe gastvrij die stijve Zweden kunnen zijn”

Elk jaar gaat ze minstens drie keer naar Zweden. In Stockholm zou ze graag wonen, met een klein huisje ergens op het land, zoals bijna alle Zweden graag willen. De taal heeft ze zichzelf moeten leren, talenpractica bestonden in haar studententijd nog niet. De studie vroeger was echt een filologenopleiding. Twee jaar heeft ze in Uppsala gestudeerd, vooral literatuur, maar echte Zweedse vrienden heeft ze pas gemaakt in haar werk als vertaalster en journalist. Als je door je Zweedse vrienden naar hun ouders wordt meegenomen, merk je pas hoe gastvrij die stijve Zweden kunnen zijn. Ingmar Bergman is voor haar de grootste moderne Zweedse kunstenaar, zijn films zijn pure poëzie. Ook van de schilder Ernst Josephson en de beeldhouwer Carl Eldh kan ze genieten. Een tijdje heeft ze de studenten niet met Bergman durven lastig vallen. Maar nu zijn ze weer geïnteresseerd. Ze werken nu ook een stuk harder dan een paar jaar geleden. Dat maakt het lesgeven plezierig. Het mooist zijn de vertaalcolleges, waarbij ze samen met studenten en de dichter zelf een gedicht uit het Zweeds in het Nederlands vertalen. De dichters genieten er bijzonder van en het is een goede promotie voor de vakgroep Dat zal ze zeker missen. Wel zal ze nu tijd hebben om nog vele jonge vertalers te begeleiden. Dat is dan het positieve van zo'n ontslag, want het woord pensioen kan ze nog niet over haar lippen krijgen.

Colofon

Postadres:

Studievereniging Nordom
Universiteit van Amsterdam
Spuistraat 134, 6^e etage
1012 VB Amsterdam

Bestuur collegejaar 2005-2006:

Marieke Hazenberg (voorzitter – marieke@nordom.nl)
Melanie Augustinus (bestuurslid – melanie@nordom.nl)
Lisa van den Dool (bestuurslid – lisa@nordom.nl)
Diederik Masure (bestuurslid – diederik@nordom.nl)
Nicolette van Neer (webredacteur – nicollette@nordom.nl)
Marscha Rogmans (bestuurslid – marscha@nordom.nl)
Annemarie de Vries (bestuurslid – annemarie@nordom.nl)
Lars Zwemmer (penningmeester – lars@nordom.nl)

Nordom on-line:

homepage: www.nordom.nl
e-mail: info@nordom.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Melanie Augustinus
Anders Bay
Lisa van den Dool
An Duits
Marieke Hazenberg
Jan de Kater
Nelleke Kralt
Henk van der Liet
Diederik Masure
Veronica Mendez Ribalaygua
Alessandro en Lorenzo Milito (www.ice-scream.org)
Nicolette van Neer
Marga van der Pol-Hendriks
Marscha Rogmans
Annemarie de Vries
Marèse van der Zant
Daša Zidar
Lars Zwemmer

Volgende uitgave:

Het volgende nummer komt waarschijnlijk in het najaar uit. We zijn blij met alle kopij. Stuur alles wat je kwijt wil naar de redactie, blad@nordom.nl, of desnoods via de gewone post naar het Nordom-adres (zie hierboven) of deponeer je bijdrage in het Nordom-postvakje op de 6^e verdieping in het P.C. Hoofthuis.

